

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”

"Aprob"

Directorul Centrului de Excelență în
Educație Artistică „Ștefan Neaga”,

Dr. Perju Gheorghe

"13" octombrie 2017

Curriculumul modular

S.07.O.032 Dirijare. Studierea clavierei și partiturilor

Specialitatea

21520 Interpretare instrumentală

Calificarea

265231 Instrumentist (studii medii)

Chișinău, 2017

Curriculumul a fost elaborat în cadrul Proiectului *EuropeAid/133700/C/SER/MD/12*
"Asistență tehnică pentru domeniul învățământ și formare profesională
în Republica Moldova",
implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

Autori:

Panuș Aliona, grad didactic II, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Borodin Valentina, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

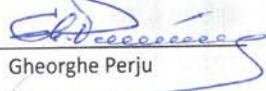
Dîmbu Boris, grad didactic I, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Mîrzac Elena, grad didactic II, Centrul de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Aprobat de:

Consiliul metodic-științific al Centrului de Excelență în Educație Artistică „Ștefan Neaga”.

Director

Gheorghe Perju

"13" octombrie 2017

Recenziți

1. **Daniță Tatiana**, doctor în studiul artelor, grad didactic superior, CEEA „Ștefan Neaga”.
2. **Panainte Vasile**, grad didactic superior, maestru în arte CEEA „Ștefan Neaga”.

Adresa Curriculumului în Internet:

Portalul național al învățământului profesional tehnic
<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională.....	5
III. Competențele profesionale specifice modulului	5
IV. Administrarea modulului	6
V. Unitățile de învățare	6
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare.....	7
VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare.....	7
VIII. Lucrările practice recomandate:.....	8
IX. Sugestii metodologice.....	8
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	12
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii	14
XII. Resursele didactice recomandate elevilor.....	14

I. Preliminarii

Statutul Curriculumului: Curriculumul modular la disciplina *Dirijare. Studiarea clavielor și partiturilor I* este un document normativ și obligatoriu pentru realizarea procesului de pregătire a interpreților-instrumentiști la specialitatea *Interpretare instrumentală* în învățământul profesional-tehnic post-secundar, domeniul de formare profesională Muzică și Arta teatrală, care vor efectua sub îndrumare dirijarea și conducerea colectivelor instituționale de instrumentiști: orchestra, ansamblul etc.

Scopul studierii acestui modul constă în formarea și dezvoltarea competenței profesionale specifice de a conduce (dirija) un colectiv de interpreți-instrumentiști (profesioniști sau amatori). De asemenea modulul contribuie la formarea și dezvoltarea competenței profesionale prin înțelegerea și interpretare partițiilor orchestrale în cadrul colectivelor atât ca solist-instrumentist cât și în cadrul colectivelor de instrumentiști.

Funcțiile Curriculumului. Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- componenta de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare și certificare;
- componenta fundamentală pentru elaborarea manualelor tipărite, electronice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Beneficiarii Curriculumului. Curriculumul este destinat:

- profesorilor din instituțiile de învățământ profesional-tehnic post secundar în domeniul de formare profesională Muzică și Arta Teatrală;
- autorilor de manuale și ghiduri metodologice;
- elevilor care își fac studiile la specialitatea în cauză;
- membrilor comisiilor pentru examenele de calificare.

Pentru studierea acestui modul este absolut necesară studierea prealabilă a următoarelor unități de curs:

- F.06.O.00 Solfegii;
- F.06.O.00 Armonia;
- S.06.O.025 Instrumentul muzical de bază VI;
- F.06.O.015 Literatura muzicala universală;
- S.05.A.062 Studiarea instrumentului complementar (pian);
- S.05.A.037 Studiarea instrumentelor din componența orchestrei;
- S.05.L.075 Studiarea partițiilor orchestrale;
- S.06.A.056 Aranjament orchestral.

II. Motivația, utilitatea cursului pentru dezvoltarea profesională

Unitatea de curs *Dirijare. Studiarea clavirelor și partiturilor I* este modulul semestrial de specialitate în Planul de învățământ. Dirijarea este disciplina care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice, precum și formarea unei gândiri muzical-critice. Sarcina de prim ordin al acestui modul este pregătirea specialiștilor calificați nu numai ca și interpreți, ci și ca maștri de concert (conducător de partiție). În baza cunoștințelor obținute în cadrul acestui modul se realizează o eventuală posibilitate de a continua studiile în domeniul Pedagogiei muzicale, Dirijării orchestrale sau corale.

Fiind un proces complex și dificil, unitatea de curs, îmbină în sine nu doar cunoștințe teoretice, ci și pregătire practică corespunzătoare și vine să completeze formarea profesională a tânărului interpret.

Toate acestea îi vor permite să se integreze eficient în câmpul muncii cu oportunități de rezolvare cu succes a atribuțiilor de serviciu.

În baza acestui modul elevul va fi în stare să:

- îndeplinească sarcini tehnico-dirijorale de complexitate medie;
- citească partiturile de componență camerală;
- identifice tipurile de orchestră și colective muzical-artistic;
- descrie un anumit material sonor;
- lucreze cu grupurile camerale;
- evalueze materialul muzical din perspectiva genului, stilului, formei muzicale și particularităților de interpretare;
- reproducă interiorizat materialul muzical studiat;
- integreze tehnologiile informaționale în acțiunile de informare în arta interpretării instrumentale;
- mențină ținuta scenică și autocontrolul;
- asigure performanța artistică prin studierea continuă și îmbogățirea repertoriului.

III. Competențele profesionale specifice modulului

CS1. Examinarea, descifrarea și structurarea partiturilor orchestrale;

CS2. Aplicarea procedeele tehnice în dirijarea artistică;

CS3. Selectarea și alcătuirea repertoriului;

CS4. Realizarea mesajului ideatic al compozitorului;

CS5. Aplicarea tehnologiilor informaționale în proiectarea și formarea profesională;

CS6. Desfășurarea muncii în echipă.

IV. Administrarea modului

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				Lucrul individual (ghidat de profesor)
		Prelegeri	Practică			
VII	60	-	45	15	examen	1

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut	Abilități
1. Partitura orchestrală		
UC1. Examinarea, structurarea și descifrarea partiturilor orchestrale	1.1 Structura partiturii orchestrale; 1.2 Studiul partițiilor: instrumentele de suflat de lemn, instrumentele de suflat de alamă, inst. de percuție, instrumentele cu corzi; 1.3 Amplasarea instrumentelor în orchestra simfonică; 1.4 Amplasarea instrumentelor în alte componente orchestrale: orchestră de muzică populară, band, fanfară etc .	A1. Examinarea partiturii orchestral-simfonice; A2. Evaluarea funcțiilor fiecărui grup orchestral; A3. Aprecierea posibilităților timbrale și tehnice a fiecărui instrument.
2. Măiestria interpretativ-dirijorală.		
UC2. Aplicarea procedeei tehnice în dirijarea artistică	2. 1 Măsurile mixte-compuse de: 10/8, 10/16, 11/16, 12/16; 2. 2 Polimetria și poliritmia; 2. 3 Măsurile mixte-compuse și schemele utilizate; 2. 4 Suita și schimbările metro-ritmice.	A4. Raportarea măsurilor mixte compuse la schemele dirijorale; A5. Utilizarea procedeei tehnico-dirijorale în rezolvarea momentelor de polimetrie și poliritmie; A6. Executarea schimbărilor metro-ritmice în <i>site</i> -urile muzicale; A7. Menținerea tempoului prin intermediul gesticii.
3. Categoriile de repertoriu		
UC3. Selectarea și alcătuirea repertoriului	3.1 Creațiile din patrimoniul muzicii clasice; 3.2 Prelucrările și adaptările a diferitor compozitori vocale și orchestrale; 3.3 Piese și suitele populare autohtone; 3.4 Adaptările și prelucrările personale.	A8. Categorierea după nivelul de complexitate a creațiilor selectate; A9. Evaluarea creațiilor adaptate și prelucrate pentru interpretare; A10. Implementarea individuală și originală, a creațiilor; A11. Prelucrarea și adaptarea personală a creațiilor.
4. Interpretarea artistică		

UC4. Realizarea mesajului ideatic al compozitorului	4.1 Mijloace de expresivitate muzicală: dinamica; caracterele; metro-ritmul; tempo-ul. 4.2 Curentul muzical. 4.3 Genul muzical. 4.4 Forma și factura.	A12. Mănuirea cu tehnicile dirijorale în realizarea expresivității muzicale; A13. Aprecierea curentului muzical; A14. Respectarea rigorilor și cerințelor de interpretare a genului; A15. Integrarea în forma muzicală și perceperea facturii.
5. Tehnologiile informaționale și formarea profesională		
UC 5. Aplicarea tehnologiilor informaționale în proiectarea și formarea profesională	5.1 Audiția materialului muzical studiat. 5.2 Programe de notație muzicală. 5.3 Tehnologiile multimedia. 5.4 Software –rile muzicale. 5.5 Timbrele electronice. 5.6 Portofoliu electronic.	A16. Operarea cu programele TIC; A17. Colectarea, organizarea și folosirea informațiilor; A18. Download-rea materialului muzical; A19. Familiarizarea cu timbrele electronice; A20. Editarea fișierelor muzicale.
6. Practica lucrului în echipă		
UC6. Desfășurarea lucrului în echipă	6.1 Lucrul în echipă (elev-corepetitor, elev-orcheștră). 6.2 Atribuțiile specifice dirijorului. 6.3 Organizarea și planificarea lucrului după priorități. 6.4 Etapele activității dirijorului.	A21. Delegarea eficientă a sarcinilor; A22. Cooperarea; A23. Transmiterea și recepționarea informației; A24. Acordarea instrumentelor orchestrei, încălzirea acestora, selectarea repertoriului după nivel de complexitate; A25. Desecarea și interpretarea fragmentelor dificile (ritmice, intonaționale, dinamice).

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică	
1.	Partitura orchestrală	7	-	5	2
2.	Măiestria interpretativ-dirijorală	13	-	10	3
3.	Categorii de repertoriu	6	-	4	2
4.	Interpretarea artistică	12	-	10	2
5.	Tehnologiile informaționale și formarea profesională	7	-	3	4
6	Practica lucrului în echipă	15		13	2
	Total	60		45	15

VII. Studiu individual ghidat de profesor la Dirijare

Materii pentru studiu individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Partitura orchestrală.			
Partițiile orchestrei simfonice	Clasificarea partițiilor orchestrei	Expunere și prezentare	Săptămâna 1

Grupurile orchestrale de diferita componență	Clasificarea partițiilor orchestrei	Expunere și prezentare	Săptămâna 2
2. Măiestria interpretativ dirijorală.			
Măsurile mixte-compuse și schemele dirijorale	Schemele	Executare	Săptămâna 3
Schimbările metro-ritmice. Polimetria și poliritmia.	Studii	Executare	Săptămâna 4
Categoriile de suite orchestrale	Material audio-video	Demonstrare	Săptămâna 5
3. Categoriile de repertoriu			
Formarea repertoriului	Portofoliu electronic	Prezentare	Săptămâna 6-10
Prelucrările și adaptările personale	Partiturile	Prezentare	Săptămâna 7-8
4. Interpretarea artistică			
Realizarea mijloacelor de expresivitate muzicală	Dirijarea pieselor	Demonstrare	Săptămâna 9
Analiza facturii și formei.	Piese studiate	Prezentare	Săptămâna 10
5. Tehnologiile informaționale și formarea profesională			
Download-area materialului muzical studiat.	Studiu de caz	Demonstrare	Săptămâna 11, 12
Programe de notație muzicală	Studiu de caz	Prezentare	Săptămâna 13
6. Lucru în echipă			
Analiza pieselor interpretate	Demersul muzical	Evaluarea	Săptămâna a 3-12
Disecarea momentelor dificile	Piese studiate	Prezentare	Săptămâna a 14-
Planificarea acțiunilor după prioritate	Proiect de lucru	Prezentare	Săptămâna a 15

VIII. Lucrările practice recomandate:

Lucrările practice vor fi efectuate în sălile de clasă. Tematica lucrărilor recomandate:

1. Gimnastica pre-tactară. Exercițiile de eliberare în baza respirației abdominale.
2. Schemele în diferite caractere și tempo-uri cu diversificarea funcțiilor mâinilor.
3. Lucrare de formă amplă (uvertură simfonică, introducere, mișcare din simfonie) cu interpretare după partitura orchestrală.
4. Piese și suite orchestrale din repertoriul folcloric.
5. Prelucrări a melodiilor populare aranjate pentru pian.

IX. Sugestii metodologice

De la început, trebuie să subliniem faptul că învățământul instrumental-individual se deosebește radical de cel teoretic-colectiv, prin faptul că lecția se realizează în clasă, în cadrul orei de curs, cu un singur elev cu un anume dat psihofizic, deci cu o anumită structură psihosomatică, care îl face o individualitate concretă.

Trebuie să fie stabilită coerența între competențele specifice disciplinei, conținuturi, activități de învățare, resurse, mijloace și tehnici de evaluare. De asemenea, în cadrul lecțiilor, profesorul va utiliza mijloace instructive de tipul: evocare, realizarea sensului, reflecție, extindere. Se recomandă o abordare didactică flexibilă, care lasă loc adaptării la particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, conform opțiunilor metodologice ale fiecărui cadru didactic. Profesorul va utiliza următoarele metode, procedee și tehnici de predare-învățare: explicația, conversația euristică, dialogul, exercițiul, observația, antrenarea etc., precum și forme de lucru: frontal, individual și în echipă. Varietatea metodelor de predare – învățare - evaluare va asigura asimilarea mai ușoară a materiei și servește ca instrument de stimulare a interesului elevilor față de disciplină și specialitate.

Reușita realizării finalităților curriculare depinde de managementul procesului didactic, corelarea de predare-învățare și evaluare, altfel, prin organizarea eficientă a procesului de instruire.

Rezolvarea ecuației profesor-elev, desfășurată pe parcursul învățământ trebuie să aibă ca rezultat crearea stilului interpretativ al artistului instrumentist. Acesta este un element complex în care se amalgamează foarte multe elemente într-un mod unic:

1. *personalitatea și caracterul:*

- procese psihice intelectuale, afective, volitive: inteligență, răbdare, atenție-concentrare, memorie, spirit de observație, imaginație, creativitate, voință de muncă orientată spre un scop;
- cultură generală;
- cultură muzicală, teoretică și practică;
- aptitudini muzicale: auz melodic, armonic, polifonic, ritmic, dinamic, simțul frazei;
- cotare fizică: conformația aparatului executor (fără deficiențe); sănătate fizică și psihică; rezistență la efort fizic și psihic.

2. *stilul de muncă:*

- organizat pe scopuri: îndepărtate (o piesă de realizat într-un interval de timp); apropiate (o sarcină de realizat într-un anumit număr de ore de studiu în ziua x);
- controlul mental al aparatului executor de dirijare: atât din punct de vedere tehnic cât și interpretativ;
- cantitatea de muncă și eficiența în studiu;
- bagaj de exerciții tehnice pentru orice problemă;
- bagaj de metode și procedee de studio: pasaj/parte/întreg, detaliu/linia mare; de la rară la repede; deformații ritmice/egalitate în pasaje; expresiv/neexpresiv;
- frazarea și reliefa sensului arhitectural al întregului-obiectivul principal.

3. *experiența scenică* (participare la festivaluri, concursuri, examene etc.).

Abordarea modulară schimbă în esență concepția procesului didactic și oferă posibilitatea parcurgerii treptate a conținuturilor ocupaționale de la simplu la complex în vederea unei calificări. De asemenea permite evaluarea progresului înregistrat de formabil la finele fiecărei

etape de instruire. Formarea pe module asigură mobilitate și sporește șansele de încadrare și avansare profesională pe piața muncii. Predarea elementelor de conținut vor fi axate pe rezolvarea unor sarcini concrete, conținuturile fiind predate în consecutivitatea determinată de specificul situației de rezolvat.

Orientarea spre finalități de învățare direcționează procesul de instruire către un șir de rezultate scontate:

- a. *cognitive* (și-a însușit limbajul muzical dirijoral elementar; a acumulat cunoștințe din istoria și teoria muzicii);
- b. *practice* (și-a dezvoltat auzul muzical intern; și-a însușit elementele tehnicii de bază ale dirijării; se poate exprima cu ajutorul gesturilor; își poate verbaliza concepția interpretativă);
- c. *comportamental-valorice* (și-a format o atitudine personală de abordare a fenomenului muzical; și-a format spiritul critic și autocritic; poate interacționa cu colegii, profesorii și cu alți artiști în formații camerale sau orchestrale; la realizarea diferitelor proiecte).

Pentru aceasta sunt necesare respectarea unor principii de formare a competențelor ca un sistem nou de raportare, bine conturat și modern, care să poată reprezenta un sistem de reflecție pentru didactica disciplinelor de specialitate și didactica formării competențelor:

- a. *Principiul psihogenetic al stimulării și accelerării dezvoltării stadiale a inteligenței elevilor.* Este un principiu de maxima generalitate, deoarece întregul proces educațional se realizează în acord cu o schema generală de evoluție a inteligenței și a posibilităților accelerării dezvoltării stadiale a acesteia. Evoluția inteligenței este stimulate de procese educaționale care „grăbesc” dezvoltarea acesteia, ca rezultat al unor procese educaționale activizate, cu un pronunțat caracter formativ.
- b. *Principiul învățării prin acțiune.* Acest principiu analizează relațiile dintre elementele procesului educațional: raportul dintre calitate și timp, motivația, învățarea reflexive și altele, postulând în mod constructiv idea că învățarea prin acțiune reprezintă o sursă semnificativă de creștere a eficienței procesului de instruire. Într-o formă simplă și pragmatic, acest principiu s-ar traduce în câmpul practicii educaționale prin predominarea dimensiunii acționare în formarea competențelor profesionale.
- c. *Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor* face ca elevul să realizeze înțelegerea materiei de învățământ și a motivelor învățării și să participe activ, angajând toate capacitățile sale creatoare în efortul propriu de însușire a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor.
- d. *Principiul sistematizării cunoștințelor,* potrivit căruia cunoștințele trebuie distribuite, predate și învățate, iar deprinderile exersate într-o ordine strict determinate deopotrivă de logica internă a științei, de logica pedagogică și de psihologia elevilor, pentru a constitui un sistem unitar de cunoștințe.

Dirijarea care vine să transforme cunoștințele teoretice muzicale obținute în abilități practice precum și formarea *unei gândiri muzicale critice, completează și integrează instruirea tânărului interpret.*

Triada *corectitudine-naturaletę-suplețe*, a mișcărilor brațelor, pentru formarea deprinderilor tehnice, implică ea însăși un traseu de la material – la spiritual:

- cunoașterea și executarea fizică a mișcării –*corectitudine*;
- obținerea celei mai bune forme a mișcării, bazată pe mișcarea firească a brațelor și ținând cont de legile psiho-anatomo-fiziologice (construcția, structura și funcționarea sistemului osos, muscular, neurologic) precum și de legile fizicii, (gravitație, legea pendulului, legea elasticității) –*naturaletę*;
- executarea precisă și foarte rapidă a mișcărilor, implicând ca aparat executor doar segmentele anatomice necesare unei anumite mișcări, pe principiul efort minim/efect maxim-*suplețe*.

Ceea ce trebuie de menționat neapărat aici este faptul că suplețea nu exclude forța, ea fiind o alternare rapidă între momentele de încordare și cele de relaxare, și, de asemenea trebuie de subliniat aspectul cel mai important al formării, dezvoltării și întreținerii tehnicii dirijorale, și anume, permanentul control mintal al execuției.

Pentru construirea acestui eșafodaj tehnic, este necesar ca profesorul să ghideze competent formarea deprinderilor gesticii urmând toate cele trei faze ale formării deprinderilor motrice:

- *etapa mișcărilor inutile* și a lipsei de coordonare numită și faza iradiației (excitația iradiază larg pe scoarța cerebrală): în care se ia cunoștințe de mișcările și succesiunea de mișcări necesară executării unui text muzical; acum sunt prezente multe mișcări inutile, coordonarea brațelor este deficitară, succesiunea mișcărilor se întrerupe și se consumă energie mult mai mult decât ar fi necesar;
- *etapa mișcărilor rigide*, numită faza inhibiției (la nivelul scoarței excitația s-a restrâns): mișcările și succesiunea lor sunt cunoscute, s-a format stereotipul dinamic, dar persistă mișcările inutile, încordate;
- *etapa stabilirii deprinderii*, numită și etapa stereotipului stabil: în care dispare rigiditatea, mișcarea devine firească, rapidă și precisă, fiind realizată cu efort fizic minim și obținându-se un randament sonor maxim.

Pentru însușirea tehnicii dirijorale se impun două sarcini de prim ordin:

- formarea și deprinderea de procedee tehnice (gesturi);
- aprecierea și determinarea gesturilor pentru crearea și redarea unei expunerii muzicale.

Deprinderea constructivă a tehnicii dirijorale este strâns legată de rezistența fizică de aceea exercițiile pre-tactare să fie executate cu o aprofundare treptată prelungind timpul alocat pentru îndeplinirea acestora de la 10 minute până la 20 minute pe zi, gimnastica fiind interpretată cu respirație.

Din punct de vedere a expunerii materialului și în vederea asimilării mai eficiente și productive, se recomandă ca: inițial prima schemă de tactare să fie anume schema în 3 timpi în formă de triunghi dreptunghic isoscel, apoi se trece la studierea schemei dirijorale în 2 și 4 timpi cu integrarea măsurilor compuse și mixte compuse.

O atenție sporită în acest semestru se acordă diferențierii culminațiilor și modificărilor agogice, iar pentru aceasta se extinde lucrul individual în scopul căpătării abilităților de distingere și categorisire a mesajului muzical.

Diferențierea funcțiilor brațelor, studierea structurii mâinilor, încheieturilor, dobândirea libertății plasticității mișcărilor, precum și claritatea grafică a liniilor, toate fac parte din abilitățile și deprinderile dirijorale.

Gimnastica artistică sau balet al mâinilor, gestul dirijorului aflat, în viitor, în fața publicului este un act de stăpânire a spațiului, de proiectare a sunetului către cel mai îndepărtat auditor, fapt realizat prin acea sonoritate calitativă maximă obținută printr-un efort material dozat corespunzător.

Pentru ca elevul să obțină randament maxim pe parcursul acestui modul, este absolut necesar ca desfășurarea deprinderilor dirijorale să fie aplicate în direct cu colectivul muzical.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Alături de procesul predare-învățare, evaluarea constituie o componentă fundamentală, care urmărește progresul elevului în domeniul instruirii muzicale la nivelul de formare a competențelor profesionale.

Evaluarea - proces didactic complex, integrat întregului proces de învățământ, asigură evidențierea cantității cunoștințelor dobândite și valoarea (nivelul, performanțele și eficiența) acestora la un moment dat, oferind soluții de perfecționare a actului de predare-învățare.

Activitățile de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea unui feed-back continuu, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Scopul evaluării nu este de a obține anumite date, ci de a perfecționa procesul educativ. Inițial se va începe cu o evaluare a nivelului de cunoștințe din domeniul disciplinelor de cultură generală (solfegii, teoria muzicii, literatura muzicală, lectura *a prima vista*), care va oferi posibilitatea de diagnosticare a nivelului de pregătire a elevilor pentru disciplina „Dirijare”. De asemenea, se va aplica evaluarea formativă, care se va desfășura pe tot parcursul studierii disciplinei. În scopul unei evaluări eficiente se vor utiliza metode tradiționale și de alternativă, prin probe practice, orale și scrise, în funcție de cerințele unității de competență. În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor individuale înregistrate de aceștia.

Se vor utiliza următoarele metode: *observarea sistematică* a comportamentului elevului urmărind progresul personal și *autoevaluarea*, de asemenea, lucrările practice, ca *audierea*

unor piese anumite și *adnotarea* creațiilor ce urmează să fie dirijate, vor dezvolta capacități și aptitudini de analiză și evidență, vor servi și ca mod de evaluare curentă.

În procesul evaluărilor continue se va da atât o apreciere obiectivă a cunoștințelor și competențelor elevilor, cât și a progreselor înregistrate de aceștia.

Pentru a permite o individualizare a evaluării și o motivare suplimentară a elevilor, sarcinile de evaluare formative, vor fi ierarhizate pe grad de dificultate și apreciate în urma fiecărei unități de conținut.

Evaluarea sumativă va fi proiectată în așa mod, încât să asigure dovezi pentru elevi, cadrele didactice și angajatorii informații relevante despre achizițiile în termeni de cunoștințe și abilități în baza unor criteriilor definite explicit.

Profesorul va elabora sarcini prin care va orienta comportamentul profesional al elevului spre demonstrarea sistemului de cunoștințe și abilități. În acest scop vor fi stabiliți clar indicatorii și descriptorii de performanță al procesului și produsului realizat de elev.

Probe de evaluare a competențelor:

- efectuarea gimnasticii pre-tactare;
- redactarea pieselor interpretate;
- aplicarea mijloacelor de expresivitate potrivite pentru redarea mesajului artistic;
- utilizarea procedeelor tehnice dirijorale în dezvoltarea discursului muzical;
- realizarea coerenței auctaktului cu tempoul, caracterul și dinamica;
- structurarea materialului muzical-episod, frază. propoziții;
- lucrul practic de sine-stătător cu grupurile orchestrei camerale;
- lectura *a prima vista*.

În calitate de produse pentru măsurarea competenței se vor folosi după caz:

- adnotațiile creațiilor;
- schemele dirijorale aplicate;
- configurații metrou-ritmice cu grad de dificultate sporit;
- piese cu caracter diferit în măsuri simple și compuse;
- piese cu caracter diferit în măsuri mixte.

Criteriile de evaluare:

- reproducerea fidelă a textului muzical;
- gradul de perfecțiune tehnică în depășirea momentelor dificile în expunerea materialului muzical;
- productivitatea muncii și rezistența la efort fizic;
- claritatea gesticii dirijorale în raport cu mesajul muzical;
- corectitudinea interacțiunii cu colectivul (maestru de concert).

Probe de evaluare recomandate:

- Examen;
- testare.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Pentru a realiza cu succes formarea competențelor ce trebuie formate și dezvoltate în cadrul disciplinei „Dirijare” la specialitatea Interpretare instrumentală trebuie asigurat un mediu de învățare autentic, relevant și centrat pe elev.

Sala de curs va fi dotată cu mobilier școlar și să aibă condiții ergonomice adecvate în special pianul și pupitru pentru note, oglindă pentru apreciere și autoevaluare inițială, precum și materiale didactice demonstrative, ca reprezentarea instrumentelor orchestrei etc. Sala să fie bine iluminată, cu posibilități de aerisire regulată, precum și a dispozitivului pentru audiere muzicală.

Pentru desfășurarea unei lecții eficiente este absolut necesară prezența și ajutorul maestrului de concert, care urmează prin interpretarea la pian a pieselor muzicale, să înlocuiască inițial colectivul muzical.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr. Crt.	Denumirea resursei	Locul în care consultată, /accesată/ procesată	Numărul de exemplare disponibile
1.	Gagim Ion, <i>Dicționar de muzică</i> , Știința, 2008.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
2.	Gagim Ion, <i>Muzica-Experiențe metafizice</i> , STIINTA, 2012.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
3.	Pașcanu Alexandru, <i>Despre instrumentele muzicale</i> , ediția III, București, 1980.	Biblioteca Națională	1
4.	Lorausse. <i>Enciclopedia Rao. Muzica. Enciclopedia pentru tineri</i> . București, 2000.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
5.	Щетинин М. Н. <i>Дыхательная гимнастика</i> . Стрельниковой А. Н. Метафора, 2000.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
6.	Chiroșca D., Neamțu P. <i>Metodă de acordeon</i> . Hyperion. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
7.	Dohotaru N. <i>Crestomație pentru studiul dirijării</i> . Lumina. Chișinău, 1992.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
8.	<i>Crestomație pentru pian. Lucrări de formă amplă</i> . Ediția II. Moscova: Muzîca, 1984.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
9.	Musin V. <i>Tehnica de dirijare</i> . M., L., 1967.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
10.	<i>Crestomație pentru pian Tânăra Pianist</i> . Ed. III. Moscova: Muzîca, 1984.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
11.	Lira de aur. <i>Album de muzică clasică și contemporană</i> . Vol. 1, Ed. III, Moscova, 1990.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1
12.	Belinschii P. <i>Bazele tehnicii dirijorale</i> . Moscova, 1963.	Biblioteca CEEA „Ștefan Neaga”	1